

Siniša Brlas
Miroslav Venus

PROGRAM

„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

(provedba u 2023. godini)

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

Ministarstvo
zdravstva

Naziv programa:

„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provoditelj

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Partneri

Udruženje klubova liječenih alkoholičara Slatina i Udruženje klubova liječenih alkoholičara „Virovitica“

Suradnici

Policjska uprava Virovitičko-podravska, odgojno-obrazovne ustanove u Virovitičko-podravskoj županiji, Veleučilište u Virovitici, stručnjaci pojedinci

Program se provodi uz finansijsku potporu

Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske

Vrijeme provedbe trećeg dijela programa

od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. godine
(program se provodi od 2021. do 2023. godine)

Pripremili

Siniša Brlas, prof. (voditelj programa)

Prim. dr. sc. Miroslav dr. Venus (za nakladnika)

Nakladnik

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Stručni recenzent

Prof. dr. sc. Josip Burušić

Lektorica

Nikolina Ljekaj, mag. philol. croat.

Virovitica, prosinac 2023.

Publikacija je tiskana uz finansijsku potporu Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“. Ministarstvo zdravstva ne odgovara za sadržaj materijala.

Ciljevi programa

GLOBALNI CILJ:

Osnaženi samozaštitni kapaciteti učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama i ostalih mlađih u Virovitičko-podravskoj županiji u prevenciji ovisnosti i afirmaciji zdravlja.

SPECIFIČNI CILJEVI:

1. Mladi specifično educirani o štetnom djelovanju alkohola na zdravlje i ponašanje te o povezanosti pijenja alkohola i razvoja ovisnosti.
2. Mladi osnaženi i motivirani u samozaštitnim ponašanjima osjećivanjem rizika od pijenja alkoholnih pića i podrškom u samokontroli usmjerenoj izbjegavanju rizika.
3. Osnažena međusektorska suradnja u prevenciji i suzbijanju ovisnosti između zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova te organizacija civilnog društva u Virovitičko-podravskoj županiji.
4. Mobilizirani lokalni resursi kako bi se povećala svijest o važnosti očuvanja zdravlja.
5. Mladi motivirani volontirati i afirmirati zdrave životne stilove kvalitetnijim pristupom organizaciji slobodnog vremena, odabriom socijalno prihvatljivih i njihovoj dobi primjerenih sadržaja za slobodno vrijeme.

Tijek provedbe aktivnosti

SIJEČANJ – LIPANJ 2023.

- **Provedba edukacije učenika u školama**

Početkom drugog polugodišta školske godine 2022./2023. nastavljena je edukacija učenika u školama na području Virovitičko-podravske županije u okviru preventivnog programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“ započeta prethodne školske godine. Edukaciju su provodili stručnjaci Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije i policijska službenica Policijske uprave Virovitičko-podravske u suradnji s voditeljima školskih preventivnih programa.

- **Nastavak provedbe supervizije edukacije učenika u školama**

Kao dio procesa stručne pomoći i nadzora u provedbi edukacije učenika je i supervizija koju provodi Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije te je i supervizija provedena usporedno s provedbom edukacije. Naglasak je ove godine bio na supervizijskim sastancima i razgovorima, nakon što su prethodne godine prevladavali supervizijski izvidi. Cilj je supervizije osnažiti izvoditelje edukacije kako bi ona bila metodički i didaktički prilagođena učenicima i kako bi se osigurali ujednačeni standardi kvalitete u prevenciji te kako bi se postigla što bolja učinkovitost preventivnih aktivnosti usmjerenih ciljevima programa.

SIJEČANJ – LISTOPAD 2023.

- **Nastavak provedbe edukacije i supervizije edukacije mladih u zajednici**

Partneri u programu (UKLA „Virovitica“ i UKLA Slatina) nastavili su s provedbom edukacije mladih u zajednici, u gradovima i općinama Virovitičko-podravske županije. Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije nastavio je provoditi i superviziju edukacije mladih u zajednici, koja

je dio procesa stručne pomoći i nadzora u aktivnostima partnera kako bi se osnažili izvoditelji te osigurali ujednačeni standardi kvalitete u prevenciji i kako bi se postigla što bolja učinkovitost preventivnih aktivnosti usmjerenih ciljevima programa.

osobito na sigurnost sudionika u prometu. Osim toga, u sinergijskom djelovanju ovoga programa i projekta „Suradnjom do trijeznog suživota“ ovim je povodom javnosti predstavljena i nova publikacija u okviru potonjeg projekta, a publikacija ima naziv „Kako ne utopiti život i obitelj u alkoholu?“.

- **Dodatna izrada motivacijskog poklona**

Kao ekstrinzični motivator mladih da sudjeluju u provedbi edukacije u školama i zajednici, prije početka provedbe edukacija kreiran je motivacijski poklon – privjesak koji je vizualno i grafički komplementaran s ostalim materijalima vezanima uz edukaciju (vodičem i plakatom koji su izrađeni u prvoj godini provedbe). Ove su (posljednje) godine provedbe programa dodatno izrađeni privjesci koji su podijeljeni učenicima završnog razreda srednje škole te sudionicima edukacije u zajednici.

TRAVANJ 2023.

- **Obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma**

Jedna od aktivnosti u programu jest i obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma (1. travnja 2023. godine), a za tu je prigodu objavljen informativno-edukativni tekst o negativnom djelovanju alkohola na zdravlje i ponašanje,

SJIJEČANJ – STUDENI 2023.

- **Nabavka opreme potrebne za provedbu aktivnosti**

LIPANJ – LISTOPAD 2023.

- **Analiza edukacije učenika u školama**
Završetkom drugog polugodišta školske godine 2022./2023. započela je kvalitativna i kvantitativna analiza provedenih edukacija učenika u školama na području Virovitičko-podravske županije tijekom navedene nastavne godine. Analizu u svojim školama proveli su voditelji školskih preventivnih programa i izvješća su dostavljena provoditelju na daljnju sumativnu analizu koja je cijelovito dovršena po završetku programa. U ovoj se publikaciji prikazuju rezultati ove evaluacije nakon završenih aktivnosti u programu.
- **Analiza edukacije mlađih u zajednici**
Završetkom provedbe edukacije mlađih u zajednici započela je kvalitativna i kvantitativna analiza edukacije. Analizu su proveli partneri i izvješća su dostavljena provoditelju na daljnju sumativnu analizu koja je cijelovito dovršena po završetku programa. U ovoj se publikaciji prikazuju rezultati ove evaluacije nakon završenih aktivnosti partnera u programu.

SRPANJ 2023.

- **Podnošenje polugodišnjeg izvještaja o programu**
Ministarstvu zdravstva podnesen je polugodišnji izvještaj o ostvarenim aktivnostima u prvom polugodištu posljedne godine provedbe programa.

STUDENI 2023.

- **Ažuriranje, lektura i stručna recenzija 15. izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“**
U ažuriranju vodiča sudjeluju volonteri (učenici) i zainteresirana javnost koja je pozvana na sudjelovanje javnim pozivom u medijima te urednici (pedagoginja, psiholog i liječnik epidemiolog). Vodič je recenzirao sveučilišni profesor iz područja društvenih znanosti, a lektorirala ga je stručnjakinja za hrvatski jezik.
- **Grafičko oblikovanje i priprema za tisak 15. izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“**

PROSINAC 2023.

- **Tisak 15. izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“**
Vodič je u tiskanom obliku namijenjen učenicima 7. razreda osnovnih škola u Virovitičko-podravskoj županiji i studentima prve godine Veleučilišta u Virovitici, a svima ostalima dostupan je u elektroničkom obliku.
- **Evaluacijska analiza procesa i ishoda programa**
Rezultati evaluacijske analize prikazani su dalje u ovoj publikaciji u poglavlju o evaluaciji.
- **Vanjska evaluacija programa**
Vanjsku je evaluaciju provodio, kao i prethodnih godina, sveučilišni profesor, stručnjak za metodologiju društvenih i srodnih istraživanja i projekata iz Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ u Zagrebu.
- **Izrada završne publikacije o programu (pisanje, lektoriranje i recenziranje publikacije te grafičko oblikovanje i tisak)**
Na kraju provedbe aktivnosti u programu za 2023. godinu izrađena je ova završna publikacija o programu. Podaci o autorima, recenzentu i lektorici nalaze se u impresumu publikacije.

Evaluacija i supervizija aktivnosti

1. Evaluacija procesa i ishoda programa u cijelosti

a. Evaluacija ishoda edukacije provedene u školama, evaluatori su bili učenici (sudionici edukacije)

Broj uključenih škola: 25

Broj obuhvaćenih razrednih odjela (ukupno): 203

Broj učenika sudionika edukacije (ukupno): 3065

Oblici i broj edukacija:

a) predavanja: 180

b) radionica: 68

c) diskusija/rasprava/parlaonica i sličnih oblika: 48

d) ostalo: 2 (izrada panoa) i 1 radijska emisija

Učenici su ocjenama od 1 do 5 procjenjivali dolje navedene elemente edukacije (iskazane su srednje vrijednosti njihovih procjena):

	N	Mkor
Organizacija edukacije u školi	2503	4,0
Količina dobivenih informacija u edukaciji	2502	4,1
Razumljivost predavača	2503	4,3
Zanimljivost predavača	2502	4,0
Korisnost saznanja dobivenih u edukaciji za učenike	2501	3,9

b. Evaluacija procesa i ishoda (predtest i posttest), evaluatori su bili učenici

Učenici su prije edukacije ispunjavali predtest s dolje navedenim pitanjima, a njihovi odgovori iskazani su u postocima:

	nimalo %	vrio malo %	dovoljno %	mnogo %	N	nije odgovorilo %
Jeste li vi učenici do sada ikada u školi dobili neke informacije o štetnosti pijenja alkohola?	3,2	18,7	53,9	24,2	2216	0
Pomažu li ti na bilo koji način informacije koje imаш o štetnosti pijenja alkohola pri donošenju odluka u životu?	9,7	17,3	43	30	2216	0
Ohrabruju li te informacije o pijenju alkohola da prestaneš piti (ako piješ) ili da i nadalje ne piješ (ako ne piješ)?	14,3	21	36,2	28,4	2213	0,1
Smatraš li da bi edukacija o štetnosti pijenja alkohola i prednostima nepijenja bila korisna učenicima?	8,3	18,3	30,9	42,5	2216	0

Učenici su nakon provedene edukacije ispunjavali posttest s dolje navedenim pitanjima, a njihovi odgovori iskazani su u postocima:

	nimalo %	vrlo malo %	dovoljno %	mnogo %	N	nije odgovorilo %
Jeste li vi učenici u školi dobili korisne informacije o štetnosti pijenja alkohola?	3,1	7,3	48,4	41,2	2042	0
Pomažu li ti na bilo koji način informacije koje imаш o štetnosti pijenja alkohola pri donošenju odluka u životu?	8,5	15,2	46	30,3	2042	0
Ohrabruju li te informacije o pijenju alkohola da prestaneš piti (ako pišeš) ili da i nadalje ne pišeš (ako ne pišeš)?	13,1	18,6	39,4	28,7	2038	0,2
Je li, prema tvojemu mišljenju, edukacija o štetnosti pijenja alkohola i prednostima nepijenja bila korisna učenicima?	6,7	16,7	40,7	35,8	2040	0,1

Učenici koji su ranije pili alkohol, a u trenutku ispitivanja više ne piju odgovarali su i na dolje navedena pitanja (iskazani su postoci):

	nimalo %	vrlo malo %	dovoljno %	mnogo %	N	nije odgovorilo %
Jesu li ti informacije koje si dobio/dobila u školi pomogle da doneseš odluku o prestanku pijenja alkohola?	20,9	20,1	37,5	21,1	950	0,4
Jesu li ostali učenici u razrednom odjelu imali utjecaj na tebe da doneseš odluku o prestanku pijenja alkohola?	39,8	22,5	23,7	11,7	932	2,3

c. **Unutarnja sumativna evaluacija ishoda, evaluatori su bili voditelji školskih preventivnih programa**

1. Ispitanici su na skali procjene izrazili svoje općenito zadovoljstvo sudjelovanjem u programu (iskazana je srednja vrijednost procjena):

1-----2-----3-----4-----5

uopće nisam zadovoljna/zadovoljan

u potpunosti sam zadovoljna/zadovoljan

M=4,97, N=19

2. Ispitanici su na skali od 1 do 5 ocjenama kao u školi procijenili dolje navedene elemente (N=24, iskazane su srednje vrijednosti procjena):

	1	2	3	4	5
Suradnja sa Zavodom za javno zdravstvo (provoditeljem programa)					5,0
Suradnja s Policijskom upravom (suradnikom u programu)					4,68
Moj osobni doprinos ciljevima programa					4,67
Motivacija učenika za sudjelovanjem u aktivnostima				4,29	
Korist od iskustva u provedbi programa za moj rad u prevenciji					4,83

3. Ispitanici su procjenjivali korist od nastavka međusektorske suradnje u prevenciji i ostalih rizičnih ponašanja mladih (iskazan je postotak odgovora):

- a) **da, sigurno bi bilo korisno (100%)**
- b) možda bi bilo korisno
- c) ne, to ne bi bilo korisno

4. Ispitanici su procjenjivali je li naknada predviđena ugovorom o suradnji primjerena opsegu njihovih poslova (iskazan je postotak odgovora):

DA (95,8%) NE (4,2%)

d. **Evaluacija aktivnosti partnera, evaluatori su bili mlađi u zajednici (sudionici edukacija)**

Broj mlađih sudionika edukacije (oba partnera): 85

Oblici i broj edukacija (oba partnera):

predavanja: 5

radionica: 4

diskusija/rasprava/parlaonica i sličnih oblika: 3

	UKLA „Virovitica“		UKLA Slatina	
	N	M	N	M
Organizacija edukacije u zajednici	45	4,62	40	3,97
Količina dobivenih informacija u edukaciji	45	4,73	40	4,35
Razumljivost predavača	45	4,87	40	4,15
Zanimljivost predavača	45	4,82	40	4,35
Korisnost saznanja dobivenih u edukaciji za mlađe	45	4,69	40	4,22

- e. **Supervizija**
Supervizijskim izvidima, sastancima i razgovorima s članovima stručnih timova i partnerskim organizacijama koje su provodile aktivnosti u programu postignuti su učinci stručne pomoći i podrške nositelja programa u odnosu prema partnerima i suradnicima, što je dovelo do ujednačene kvalitete i bolje učinkovitosti u provedbi aktivnosti.
- f. **Vanjska evaluacija (izvadak iz vanjske evaluacije na završetku završnog dijela programa, vanjski evaluator je prof. dr. sc. Josip Burušić)**
Program je strukturiran kao niz skupina i pojedinačnih aktivnosti, konceptualno integriranih i dopunjavajućih koje služe općem cilju programa, a koji se ogleda u osnaživanju samozaštitnih kapaciteta učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama i ostalih mladih u Virovitičko-podravskoj županiji u prevenciji ovisnosti i afirmaciji zdravlja. Na tragu najboljih programskih iskustava, program je operacionalizirao, uz opće, i veći broj specifičnih ciljeva kako bi udovoljio SMART načelima programskog strukturiranja aktivnosti. (...) Program ove razine složenosti i kompleksnosti uvijek je praćen i dodatnim ciljevima koji predstavljaju brojne dodatne koristi, koji na organizacijskoj razini doprinose aktivnostima Zavoda kao jednog od najaktivnijih zavoda za javnog zdravstvo u Republici Hrvatskoj u pogledu programskih aktivnosti zaštite i unapređenja zdravlja djece i mladih. (...) Odvijanje programskih aktivnosti slijedilo je radni plan te je nositelj ispunio radnim planom postavljene aktivnosti. (...) Osim jasnih pokazatelja o uspješnoj provedbi pojedinih aspekata ovoga programa, kao i u nizu ranijih projektnih aktivnosti, sve dostupne informacije o programu kao takvom svjedoče da je Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije i u ovom programu održao zavidnu razinu stručnih aktivnosti u aktivnostima zaštite i promocije zdravlja mladih te je nastavio s vrlo korisnim, a u isto vrijeme složenim i zahtjevnim aktivnostima prevenciji ovisnosti djece i mladih. Nositelj je programa snažno radio i na poboljšanju međusektorske suradnje u prevenciji i suzbijanju ovisnosti između zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova te organizacija civilnog društva, ali i širenju mreže suradnika u provedbi u Virovitičko-podravskoj županiji. Time su u značajnoj mjeri iskoristeni i unapređeni lokalni resursi u zajednici. Na tragu svih dostupnih informacija vidljivo je kako je program „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“ u zadnjoj godini provedbe, ali i cjelokupni program tijekom vremena provođenja, ostvario postavljene ciljeve, ostvarene su aktivnosti predviđene radnim planom programa te sve dostupne informacije ukazuju o vrlo zavidnoj razini kvaliteti organiziranih i provedenih aktivnosti.

Aktivnosti partnera

Partneri su sredinom 2022. godine započeli s provedbom edukacije u zajednici. Njihove su aktivnosti dovršene sredinom 2023. godine. Partneri su proveli i evaluaciju te su iskazani i statistički pokazatelji provedbe (u ovoj su publikaciji ovi pokazatelji prikazani u poglavljju o evaluaciji). Također su pridružene i fotografije dijela aktivnosti koje su provedene tijekom ovoga razdoblja.

Zaključno o ostvarenim ciljevima programa u tekućoj godini

Globalni cilj programa je ostvaren, a to znači da su osnaženi samozaštitni kapaciteti učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama i ostalih mladih u Virovitičko-podravskoj županiji u prevenciji ovisnosti i afirmaciji zdravlja u onim generacijama učenika i mladih za koje su provedene preventivne (ekspresivne) aktivnosti.

Specifični ciljevi također su ostvareni u skladu s planiranim aktivnostima:

1. Mladi (učenici i mladi u zajednici) specifično su educirani o štetnom djelovanju alkohola na zdravlje i ponašanje te o povezanosti pijenja alkohola i razvoja ovisnosti, edukacijama koje su za njih organizirane u školama te u gradovima i općinama Virovitičko-podravske županije.
2. Mladi obuhvaćeni edukacijama osnaženi su i motivirani u samozaštitnim ponašanjima osvješćivanjem rizika od pijenja alkoholnih pića i podrškom u samokontroli usmjerenoj izbjegavanju rizika.
3. Osnažena je međusektorska suradnja u prevenciji i suzbijanju ovisnosti između zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova te organizacija civilnog društva, ali i suradnika u provedbi u Virovitičko-podravskoj županiji.
4. Mobilizirani su raspoloživi lokalni resursi kako bi se povećala svijest o važnosti očuvanja zdravlja, a to se ponajviše odnosi na prostorne kapacitete u zajednici u kojima su provedene aktivnosti partnera te na internetske portale, radijske i TV postaje koje su izvještavale o provedenim aktivnostima.
5. Mladi su motivirani volontirati i afirmirati zdrave životne stilove kvalitetnijim pristupom organizaciji slobodnog vremena, odabirom socijalno prihvativljivih i njihovo dobi primjerenih sadržaja za slobodno vrijeme kroz njihovo sudjelovanje u prikupljanju podataka za izmijenjena i dopunjena izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“ te sudjelovanjem u javnim oblicima promocije zdravlja (kao što je javna tribina).

Izvadak iz stručne recenzije publikacije

Publikacija (...) predstavlja prikaz aktivnosti u završnoj godini programa koji se provodi pod potporom Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske. Tijekom 2023. godine provele su se sve planirane aktivnosti ovog programa. Publikacija na dobro strukturiran način prikazuje brojne povezane aktivnosti koje su osmišljene i provedene u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“, koje je tijekom 2023. godine proveo Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije, kao nositelj uz partnera (...) te suradne ustanove (...) kao i uz intenzivan angažman i dioništvo brojnih stručnjaka. (...), a donosi informacije na jasan i pregledan način (...).

Prof. dr. sc. Josip Burušić

PROGRAM

„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“
(provedba u 2023. godini)

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

Ministarstvo
zdravstva